

12/03/2009

Pejant d'un fil

NACIONALISME MORIBUND

"Les eleccions basques són un cas extraordinari, gairebé únic al món, d'immobilitat de l'opinió pública. No importa el que faci el govern o l'oposició, els votants no baixen del burro en cap direcció"

Carles Boix

FIGURA 1. VOTS SOBIRANISTES ALS MUNICIPIS BASCOS

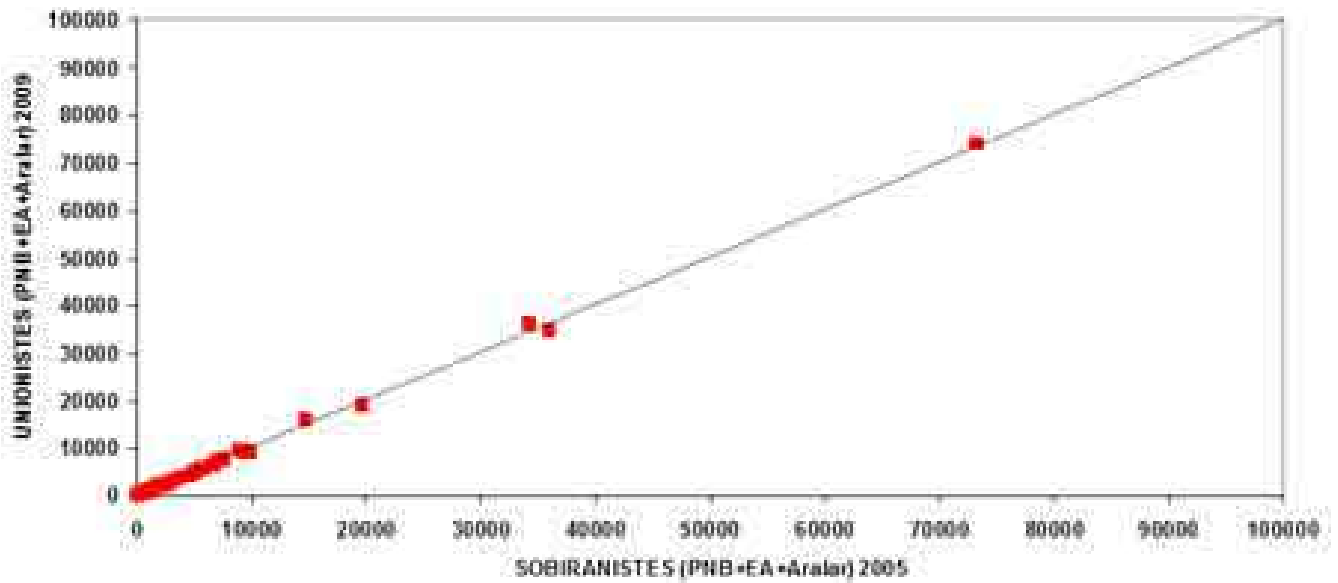

FIGURA 2. VOTS UNIONISTES ALS MUNICIPIS BASCOS

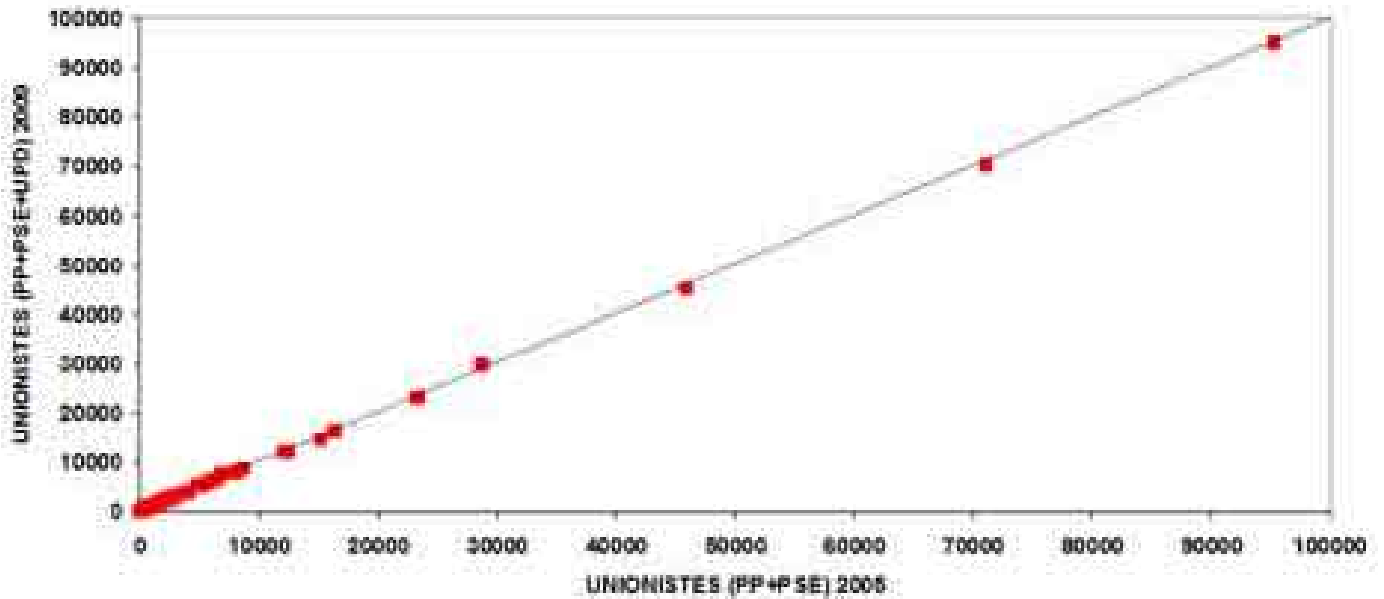

FIGURA 3. ELS VOTS DELS EXCLOSOS ALS MUNICIPIS BASCOS

Confesso que repassar l'allau d'opinions que van generar les eleccions basques l'endemà mateix de la seva celebració em va causar una certa impressió. La capacitat retòrica dels mitjans de comunicació espanyols és un afer, des d'un punt de vista purament estètic, fascinant. Els cultivadors de la llengua cervantina tenen el do de martellejar una sola idea, allò d'"hem guanyat", fent servir un autèntic diluvi de variacions expressives: "canvi històric", "càstig electoral al nacionalisme basc", "la democràcia es consolida en l'alternança", "aires de llibertat", "punt d'inflexió", "el final de la deriva sobiranista", "la mort de les preocupacions identitàries". Gairebé els enveja la seva plasticitat lingüística. Els matisos que fan servir semblen collits d'un arc de sant martí, la tinta que hi gasten pren proporcions gairebé delirants, i el meu cap acaba rodant sense que hi pugui posar remei.

I confesso també que si les editorials post-electorals em van fer un cert efecte, les consideracions dels especialistes en la matèria, sociòlegs i presidents d'empreses d'opinió, encara me'n va fer més. En un fòrum públic pocs dies després de la jornada electoral, un dels màxims experts feia referència, amb un llenguatge arcaníssim, a la "desmovilización selectiva en el espacio nacionalista institucional, es decir en el marco del apoyo electoral al PNV". I, potser perquè la frase fa de mal pair, sentenciava més directament: "hemos entrado en una fase de contracción del voto nacionalista". Per fer-ho tot més florit, el mateix enquestador/opinador va decidir escriure directament en un periòdic influent que "el comportamiento electoral es cada vez más sofisticado y selectivo" i que la "desmovilización nacionalista es una forma de votar con los pies, máximo en un entorno en el que la pérdida de la mayoría nacionalista era una hipótesis ampliamente contemplada en los pronósticos. Si ante esa perspectiva, muchos votantes nacionalistas han preferido quedarse en casa, sería que ya el sonido de la *txalaparta* nacionalista amenazando la llegada del lobo no les motiva lo suficiente para abandonar el calor de la lumbre".

Un cop més la retòrica és fascinant. La imatge del basc emboinat (perdó, atxapelat) percutint unes taules de castanyer mentre puguen les forces liberals a enderrocar el "caserío" és ben bonica, cal reconèixer-ho. Però els números, amics meus, són encara més fascinants. I els números expliquen tot una altra història: una història de continuïtats tossudes, que només han acabat trencades a cop de lleis i sentències judicials.

Repassem primer el mite de la desmòvilització. El primer gràfic de l'article compara, per a tots els municipis del País Basc, els vots que van obtenir les forces nacionalistes (no il·legalitzades) l'any 2005 (eix horitzontal) i l'any 2009 (eix vertical). Tot els punts estan, si fa no fa, a sobre de la diagonal de 45 graus. Tota la gent que va anar a votar PNB (aliat amb EA) i Aralar el 2005 ha tornat a fer-ho l'any 2009. L'exactitud entre les dues eleccions, la manca de moviment fora del cau nacionalista són tan extraordinàries que el resultat fa una certa basarda i tot. Un diria que ni morts hi hagut en aquests quatre anys: això del concert econòmic deu tenir uns efectes brutals i positius sobre l'esperança de vida! (Digressió pedant: per aquells lectors que, com l'amic Ginebra, saben estadística, els diré que la regressió de les dades del 2009 sobre les del 2005 genera la funció: $VOT-NACIONALISTES-09 = -0,4 + 1,009 * VOT-NACIONALISTES-05$, amb un r^2 de 0.9989 i una t-estadística de 466 per al segon coeficient. No es pot demanar una relació més potent!)

I ara mirem el segon gràfic, el dels partits unionistes: el PP i el PSE el 2005 sumats (eix horitzontal) i comparats amb la suma de PP, PSE i UPD l'any 2009 (eix vertical). El resultat és el mateix. No hi ha hagut cap canvi. Els que van votar-los ara fa quatre anys els han votat ara. Certament hi ha hagut canvi intern, per raons purament estratègiques o potser per l'atractiu dels candidats (d'això últim no en sé res), amb el PP baixant i els altres pujant. En tot cas, els partits constitucionalistes no han captat ni un sol vot nou fora de casa seva.

Naturalment, el canvi ha estat en un altre lloc. Sospito que l'amable lector que hagi pogut empassar-se dos gràfics

ja ho sospitava, tot això. Val la pena, pero, fer una mica de gimnàs mental per trencar la mandra de la retòrica. I, per això, proposo un tercer gràfic. Aquest compara la suma dels vots nuls i del vot al PCPV l'any 2005 amb els vots nuls del 2009 més l'increment d'abstencionistes. La relació torna a fer un efecte considerable: només hi ha un sol punt, Bilbao, fora de la línia – però, això ho explica, probablement, una reducció en el nombre de gent censada en aquella ciutat en els darrers quatre anys.

Amb les dades a la mà, les eleccions basques són un cas extraordinari, gairebé únic al món, d'immobilitat de l'opinió pública. No importa el que faci el govern o l'oposició, els votants no baixen del burro en cap direcció. Si alguna cosa recorden, són les trinxeres de la guerra del 14 – en aquest cas, amb trinxeres dividint els bascos en tres blocs igualment pertinaços en la defensa de les seves posicions.

La nit de diumenge em va semblar que el govern PNB-PSE era imminent per raons elementals: l'esforç socialista (vull imaginar que sincer) d'escapar del frontisme d'eleccions anteriors, les necessitats parlamentàries del govern central i, amb el concert ja en mans basques, el cost mínim de la factura que passa el PNB a Madrid (almenys comparat amb la que, ens asseguren a Barcelona, seria la factura dels catalanistes).

Sembla que em vaig equivocar. La possibilitat de tocar poder (de debò, i ja se sap que a les comunitats autònomes el poder de debò el té el president) potser compta massa entre les èlits socialistes provincials. O potser pensen que, amb la massa de diners que manega el govern basc (que a sobre no té cap deute públic que l'ofegui), podran fer tota mena de polítiques de despesa capaces d'estovar els votants més recalcitrants i portar-los al corral constitucionalista. Potser sí. Al cap i a la fi, governar és forjar noves coalicions. Però, si els nacionalistes bascos no ho han aconseguit en 30 anys, podran fer-ho els nacionalistes espanyols? I, tot això, evidentment, mentre encara hi ha uns 150.000 electors que, un cop declarats fora de joc pel poble sobirà espanyol, semblen disposats a acceptar-ne el veredict i a jugar en fora de joc. Vist des de lluny el resultat de tot plegat és ben xocant. I no presagia res de bo.